

Гаврилук О. Р.,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри української мови факультету української філології
та літературної творчості імені Андрія Малишка
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
<https://orcid.org/0009-0007-1106-5079>

Конєєва О. О.,
старший викладач кафедри української мови факультету української філології
та літературної творчості імені Андрія Малишка
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
<https://orcid.org/0009-0001-5509-111X>

ПИТОМІ СКЛАДНОПІДРЯДНІ КОНСТРУКЦІЇ ІНТЕНСИВНОЇ ДОПУСТОВО-ПРОТИСТАВНОЇ СЕМАНТИКИ В СУЧАСНИХ МЕДІАТЕКСТАХ: ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ

Анотація. Стаття присвячена вивченню структурно-семантичних і функційних характеристик питомих складнопідрядних конструкцій інтенсивної допустово-протиставної семантики в сучасних українських медіатекстах. Здійснено комплексний аналіз синтаксичних моделей, які поєднують у своїй структурі елементи допустових і протиставних відношень, що зумовлює їхній синкретичний характер. У дослідженні описано засоби формальної репрезентації інтенсивних допустово-протиставних структур – питомі сполучнослівні єдності підрядної частини *хоч (хай) як, хоч (хай) хто, хоч (хай) що, хоч (хай) скільки, хоч (хай) коли, хоч (хай) де, хоч (хай) куди, хоч (хай) звідки*, які вказують на високий ступінь вияву ознаки, інтенсивності дії, стану, та протиставні компоненти головної частини *а, але, зате, проте, однак*, що є сполучними засобами сурядності та можуть бути формально не вираженими. Розглянуто категорійне значення відносних займенників і прислівників як складових елементів засобів зв'язку у визначенні різновидів узагальнення, що реалізуються в підрядних частинах із допустовим значенням. Так виокремлено якісний параметр узагальнення (засіб зв'язку *хоч (хай) як*), суб'єктно-об'єктний тип (форми із займенниками *хоч (хай) хто, хоч (хай) що*), кількісний, або квантитивний (конструкція *хоч (хай) скільки*), темпоральний (*хоч коли*) та локативний (форми *хоч (хай) де, хоч (хай) куди, хоч (хай) звідки*) виміри. У науковій розвідці також окреслено роль досліджуваних конструкцій, здатних посилювати контраст між змістовими компонентами висловлення, у формуванні експресивного, оцінного та аргументативного потенціалу медіатекстів, адже відомо, що в публіцистичному дискурсі, орієнтованому на швидке й водночас дієве донесення соціально значущої інформації, особливої ваги набувають складні конструкції, що поєднують інформативну та експресивну функції. Результати дослідження можуть бути використані в подальших працях із синтаксису сучасної української літературної мови, медіалінгвістики та стилістики публіцистичного мовлення.

Ключові слова: складнопідрядні речення, інтенсивна допустово-протиставна семантика, медіатекст, синкретизм, експресивність, публіцистичний дискурс.

Постановка проблеми. У сучасному українському медійному просторі синтаксична організація тексту відіграє важливу роль у формуванні його змістової наповненості, емоційної виразності й переконливості. Українські медіатексти характеризуються динамізмом, виразною прагматичною спрямованістю й часто високим ступенем емоційно-експресивного навантаження, що зумовлює функціонування в них синтаксичних структур з інтенсивною семантикою допустовості й протиставлення. Особливе місце серед них посідають питомі українські концесивні конструкції, оформлені сполучними засобами *хоч (хай) хто... але, хоч (хай) який... проте, хоч (хай) хто... однак* тощо, які здатні водночас поєднувати інформативну функцію з експресивністю, впливаючи на сприйняття повідомлення. Посилена активізація складних конструкцій з інтенсивною допустово-протиставною семантикою в сучасній українській синтаксичній системі та їхня висока частотність у медіа на тлі суспільно-політичного життя, зокрема під час воєнного стану, зумовлюють потребу в цілісному аналізі функційних особливостей найпоширеніших структурних моделей, задіяних у формуванні таких синтаксичних одиниць. Аналізовані конструкції відіграють важливу роль у медійних текстах, оскільки уможливають вираження складних семантико-синтаксичних відношень між компонентами складного речення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема функційно-семантичного розмаїття складнопідрядних конструкцій допустової семантики знайшла відображення в наукових розвідках українських лінгвістів, які розглядали логіко-семантичні та функційні типи допустових складнопідрядних речень (Квашук А. Г., Ковальова Н. О., Мачак О. Ю.), специфіку їхніх сполучних засобів (Городенська К. Г., Каранська М. У.) та аналізували різні класифікаційні ознаки цих синтаксичних одиниць (Загнітко А. П., Мірченко М. В., Штик Л. В., Шульжук К. Ф. та ін.). Окремо приділено увагу категорії допустовості як важливому семантичному параметру складнопідрядних структур у дослідженнях Ткачука Т. П. Водночас недостатньо опрацьованими залишаються питання функціонування питомих складнопідрядних конструкцій інтенсивної допустово-протиставної

семантики саме у сфері сучасного медіадискурсу, що й зумовлює актуальність цього дослідження.

Мета наукової розвідки – визначити структурно-семантичні особливості й функційне навантаження питомих складнопідрядних конструкцій з інтенсивною допустово-протиставною семантикою в сучасних українських медіатекстах і виявити специфіку їх уживання.

Фактичним матеріалом дослідження стали мікроконтексти, у яких функціонують питомі складнопідрядні речення інтенсивної допустово-протиставної семантики, дібрані шляхом довільної вибірки з текстів інтернет-видань.

Виклад основного матеріалу. Допустові відношення в складному реченні виникають за умови чіткої двочленної структури, коли одна частина передає причину, умову або супровідні обставини, всупереч яким у другій частині реалізується дія як результат. Такі відношення ґрунтуються на своєрідній модифікації причиново-наслідкових зв'язків – неочікуваній, неочевидній або навіть немотивованій зумовленості. Вони відображають не лише невідповідність між двома явищами, а й сутнісну суперечність між причиною та наслідком, який є протилежним до логічно передбачуваного [1, с. 13].

У медійних текстах ці конструкції влучно передають несподіваність чи парадоксальність події, додають глибини, висвітлюють суперечності, також сприяють підвищенню стилістичної виразності тексту, надаючи йому емоційності, динаміки, контрасту, напр.: *...Хоч якими б страшними сценаріями нас не лякали, підприємства SCM здійснюватимуть усі інвестиції, про які ми оголосили в планах на 2022 рік («Громадське», 23 лютого 2022)*. Загалом допустові речення інтенсивної семантики сприяють чіткому поданню інформації, що є особливо важливим у медійному дискурсі.

Категорія допустовості найповніше виявляється в структурі складнопідрядного речення як базової синтаксичної моделі й охоплює дві грами – нейтральної й акцентованої допустовості [2, с. 143]. Серед складних конструкцій з акцентованим допустовим значенням помітне місце посідає група речень з інтенсивною допустово-протиставною семантикою. Їхня структурна специфіка полягає в поєднанні двох типів сполучних засобів: допустової компоненти – сполучнослівних єдностей [3] як не, який не, хто не, хоч (хай) як, хоч який, хоч хто тощо, які вказують на високий ступінь вияву ознаки, інтенсивність дії чи стану і є засобами підрядного зв'язку; та протиставної компоненти – сполучників а, але, зате, проте, однак та інших, які є сполучними засобами сурядного зв'язку і можуть уживатися експліцитно чи імпліцитно. Наприклад: *Хоч який неідеальний у нас бізнес, але він чогось прагне й шукає можливостей («Український тиждень», № 16 (648) від 15 квітня 2020); Газового ембарго немає, хоч як Україна закликала його впровадити, але країни Європи самостійно скорочують закупівлі енергоресурсу в Росії на тлі того, як Кремль шантажує світ припиненням постачання («LB. Ua», 14 вересня 2022)*.

Для вираження інтенсивної умовно-допустової семантики в підрядній частині цих складних речень сполучнослівні єдності обох типів можуть бути доповнені часткою б (би): як би не, скільки б не, хоч би який, хоч би де тощо. Наприклад, *І хоч що б там заздрісники казали про переспіви творів Богдана Антонича, але Ігоря Калинця, майбутнього шевченківського лауреата, видатного поета-шістдесятника, віднайшов і підтримав Дмитро Павличко... («Україна молода», випуск № 032 за 09.08.2023)*.

У статті висвітлено особливості функціонування складнопідрядних допустових конструкцій з питомими українськими сполучними засобами хоч (хай) як, хоч хто, хоч що, хоч скільки, хоч коли, хоч де, хоч куди, хоч звідки. Саме вони зафіксовані ще в словниках початку ХХ століття, зокрема в Правосписному словнику Г. Голоскевича 1929 року, Академічному російсько-українському словнику за редакцією А. Кримського та С. Єфремова (1924–1933), Словнику московсько-українському В. Дубровського 1918 року, Словнику українсько-російському А. Ніковського 1927 року, які є джерелами автентичної української лексики та репрезентують усталені мовні особливості східних і центральних регіонів України, а також західноукраїнських земель.

Так, Російсько-український словник за редакцією А. Кримського та С. Єфремова фіксує моделі російської мови, напр., як ни..., как бы ни..., как бы ни (было)... а... і переклад до них українською мовою з прикладами: хоч як, хоч і як [*Хоч іспанці й як хоробро відбивали кожен набіг, а щодень нова облога і ще гірші бої (Крим.)*]; хоч би як, хоч би який [*Минуле не вернеться, хоч би яке гарне було воно та принале (Єфр.)*]; хоч би як... а... [*Хоч би як дивились ми на такий методологічний спосіб... а повинні будемо признати (Єфр.)*]. Сполучні засоби де ни мають українські відповідники хоч де, хоч би де, хоч де б, (изредка) де не; где бы ни – хоч би де, хоч де б, (изредка) де б не, напр.: *Где бы вы ни были, я вас найду – хоч би де ви були, я вас знайду* [4]. За таким зразком перекладено також конструкції скільки ни, хто ни, что ни тощо. Подекуди чітко вказано, що переклад українською мовою сполучного засобу *какой бы ни як який би не* – русизм [4].

Словник українсько-російський А. Ніковського 1927 року сполучні засоби допустовості української мови хоч що, хоч хто, хоч де подає російською *что бы ни, кто бы ни, где бы ни* тощо [5, с. 826]. Інші словники також засвідчують, що сполучні засоби українських складнопідрядних допустових речень як не, який не, скільки не, хто не, де не тощо є кальками з російської мови. Наприклад, граматичне поєднання *где бы ни* в Словнику московсько-українському В. Дубровського перекладено як хоч де без варіантів і синонімів [6, с. 65].

До 1933 року, коли радянська влада запровадила цілеспрямовану політику зближення структурних і лексико-семантичних особливостей української мови з російською, у сфері вираження інтенсивної допустово-протиставної семантики в українській мові домінували синтаксичні моделі з використанням компонента хоч (хай) у препозиції до відносних займенників та прислівників. Функціонування ж альтернативних сполучних засобів як не, скільки не, хто не, де не тощо не набувало системного характеру. У радянський період унаслідок зростання впливу російської мови в українському інформаційному просторі помітно зросла частота вживання сполучень відносних займенників та прислівників із часткою не з підсилювальним значенням, що відтворювало притаманну російській мові модель.

Важливо зауважити, що, попри значне укорінення зросійщених заміників, сучасні українські медіа активно відроджують питомі сполучнослівні єдності хоч (хай) як, хоч який, хоч скільки, хоч хто, хоч що, хоч де тощо для висвітлення протиставлення між очікуваним і реальним, акцентування на стійкості, рішучості, непередбачуваності або парадоксальності подій чи ситуацій, особливо під час воєнного стану, хоч донедавна

ці конструкції вважали «стилістично маркованими: вони характерні переважно для розмовного та художнього стилів, зрідка використовуються в публіцистиці» [7, с. 58].

За семантико-синтаксичним критерієм складнопідрядні конструкції інтенсивної допустово-протиставної семантики можна поділити на три категорії: субстанційні структури, атрибутивні конструкції та одиниці адвербіальної семантики. Відносні займенники або прислівники, елементи сполучнослівних єдностей без конкретного значення, сприяють узагальненню семантики підрядної частини, а сполучник *хоч* як обов'язковий компонент структури складнопідрядних речень інтенсивної допустово-протиставної семантики лише посилює його. Категорійна семантика відносних займенників і прислівників зумовлює різноманітні типи узагальнення, що реалізуються в підрядних конструкціях з допустовим значенням, зокрема якісний параметр (сполучний засіб *хоч (хай)* як), суб'єктно-об'єктний (*хоч (хай) хто, хоч (хай) що*), кількісний (квантитативний) (*хоч (хай) скільки*), темпоральний (*хоч коли*) та локативний (*хоч (хай) де, хоч (хай) куди, хоч (хай) звідки*). Підрядні допустові частини інтегрують основне значення допустовості з додатковими смисловими нашаруваннями, які репрезентують зазначені параметри узагальнення: якісні, суб'єктно-об'єктні, атрибутивні, кількісні, часові й просторові.

Варто зазначити, що «характерною особливістю структури інтенсивно-допустових складнопідрядних речень є тісний і безпосередній зв'язок сполучних з'єднань з предикатами підрядної частини, про це свідчить також позиційне розташування: саме головний член (присудок) стоїть відразу після сполучнослівно-сполучникового з'єднання» [8, с. 14].

У складнопідрядних концесивно-протиставних реченнях якісної інтенсивної семантики високий ступінь вияву ознаки, активності дії чи стану створюється сукупністю основних структурних елементів: сполучного засобу – *хоч (хай)* як та дієслова-присудка. У таких конструкціях дієслова дії чи стану мають у своєму лексичному значенні сему «традації» ступеня інтенсивності, напр.: *Окупанти намагаються влаштувати щось на кшталт наступу на Харківщині, однак становище їхніх сил таке, що хоч як би старалися, вони не зможуть істотно змінити баланс сил* («Бабель», 19 липня 2023); *Ми хочемо, щоб українці були готові завжди й це надавало їм спокою, хай як змінюється ситуація...* («Українська правда», 23 лютого 2022).

Поеднуючись із прислівниками, які містять якісну характеристику дії чи стану, сполучнослівна єдність *хоч як* набуває значення найвищого ступеня вияву ознаки дії, стану, напр.: *Хоч як парадоксально, але цей тренд працює як додатковий стимул для іноземних брендів швидше відновлювати свою діяльність в Україні, щоб не втратити «клієнтську базу»*, – пояснив він (Громадське телебачення, 01 листопада 2023, 21:32); *Закликаю роботодавців, хоч як це важко, намагатися залучати переселенців до роботи* («LB. UA», 18 квітня 2022).

Кон'юнктивні конструкції зі сполучним засобом *хоч як* би передають значення індивідуальності не лише щодо реального, а й потенційно можливого чи малоімовірного, напр.: *І хоч як би жорстко це звучало, але, якби не війна, ми не досягли б нашої української реконксти* («Україна молода», Випуск № 012 за 22.03.2023).

Окремої уваги заслуговують прислівникові конструкції, що містять емоційну оцінку повідомлення головної частини

і мають ознаки стійких сполучень, напр.: *Проте сам Лукашенко, хоч як це дивно, відмовчувався шість днів* («LB. UA», 3 квітня 2023); *Хай як дивно, проте Бланиш затято заперечує персоналізоване письмо* («Український тиждень», 9 жовтня 2023).

Складнопідрядні конструкції інтенсивної допустово-протиставної семантики з кількісним значенням репрезентовані реченнями, оформленими сполучними засобами *хоч (хай) скільки* – поєднанням сполучника-частки *хоч* із займенником з кількісним значенням *скільки*. Вони, окрім концесивного значення, указують на тривалий та інтенсивний перебіг дії, напр.: *Бо хоч скільки б ми обурювались, що Захід неоднозначно трактував причини Каховської трагедії, в Україні нічого з того часу, коли нові у владі почали активно звинувачувати попередників (з 2019 року), що це вони винні у війні, не було зроблено, щоб не викликати у міжнародної спільноти* («Україна молода», Випуск № 024 за 14.06.2023). Водночас у реченні *І хоч скільки б було снарядів, гаубиць, танків, пального, засобів зв'язку* – саме безпілотники визначають динаміку війни («Урядовий кур'єр», 2 березня 2023) йдеться про значну кількість об'єктів залежної частини, а конструкція *І хай скільки б часу не минало відтоді, проте хвороба зарозумілості наразі виглядає невиліковною* («Український тиждень», 8 грудня 2023) передає інтенсивність вираження тривалості дії.

Предикатні синтаксеми конструкцій з атрибутивною семантикою, підрядні частини яких оформлені сполучними засобами *хоч (хай) який* у різних родових та відмінкових формах, представлені предикатами якості позитивної оцінки, напр.: *Бо як же та сакура, хоч яка б вона була гарна та квітуча, витіснить із пам'яті вашу безгосподарність?* («Україна молода», Випуск №031 за 02.08.2023); *Хай якими талановитими або непричетними були певні південноафриканські спортсмени, ми не хотіли легітимізувати расистський режим їхньої держави* («Український тиждень», 14 лютого 2023); негативної оцінки, як-от: *Тому хоч яким би безглуздом здавався фейк, він може спрацювати* («Бабель», 23 березня 2023); *Хоч якими б трагічними не були обставини, але ми таки перестали бути terra incognita* («Тиждень», 3 лютого 2023), чи з нейтральним значенням: *Хоч яка ти доросла і зріла людина, хейт ранить* («LB. UA», 6 січня 2022). У залежній частині аналізованих складнопідрядних конструкцій функціонують ад'єктиви, які разом зі сполучним засобом указують на високий ступінь вияву ознаки.

Сполучнослівні єдності *хоч який (хоч який би)* можуть стосуватися не лише якісного прикметника, а й іменника й узагальнено вказувати на його ознаку, напр.: *І все ж, хоч яку б маячню вигадували умовні скабееви для зомбування українців, їхнім фантазіям вірили далеко не всі жителі окупованих територій* («Україна молода», Випуск № 041, 11.10.2023); *Хай якими є наміри росії, ця імпровізація підкреслює рівень виснаження російських запасів ракет великої дальності* («Свідомі», 26 листопада 2022 р.).

Складнопідрядні конструкції інтенсивної допустово-протиставної семантики із суб'єктно-об'єктним значенням представлені в медіа реченнями, оформленими концесивними сполучними засобами – поєднанням сполучника-частки *хоч (хай)* із займенниками з предметним значенням *хто, що*.

Відносний займенник *хто* в поєднанні зі сполучником-часткою *хоч (хай)* відповідно до своєї категорійної семан-

тики має предметне значення й окреслює суб'єктний аспект узагальнення, напр.: *Хай хто там, у росії, розкаже, ніби наші Patriot знищено, усі вони є, усі вони працюють, усі вони збивають російські ракети* («Громадське», 18 червня 2023); *Загалом, хоч хто б мене попросив розписати відстріляні засоби ураження, нікому не відмовляю* («Україна молода», Випуск №036 за 06.09.2023), чи визначає об'єктний параметр, напр.: *Хоч кого вибери зараз в уряд – це буде Зеленський зі своєю повною некомпетентністю, – вважає співголова фракції ЄС Артур Герасимов* (Радіо Свобода, 04 березня 2020); *Тож де б ви не перебували, хай ким працюєте, робите помилки чи пишете бездоганно – закликаємо долучитися до флешмобу на підтримку України...* («Є.и», 7 листопада 2022). Допустові семантико-синтаксичні відношення в цих конструкціях виразно актуалізуються, оскільки предикативний зміст головної частини не узгоджується з інформацією, закладеною в підрядній, незалежно від конкретного значення відносних займенників *хто*, *що* [1, с. 105].

Синтаксичні моделі з компонентом *хоч* (*хай*) що характеризуються семантичною конкретизованістю та тісною синтаксичною кореляцією з головною частиною. Сполучний засіб підрядної частини вказує на об'єкт і поєднується з дієсловами різноманітної семантики, напр.: *Хоч що ви б написали, це всього лиш слова, – розмірковує вголос Олег Скурта наприкінці нашої розмови* («Україна молода», Випуск №009 за 01.03.2023); *Хай там що собі думають окупанти, хай що планують, реакція нашої держави буде абсолютно зрозумілою* («Суспільне», 22 серпня 2022).

Поширеними в медіатекстах є фразеологізовані конструкції *хай там що*, *хоч би там що було*, напр.: *Хай там що, нам робити своє – захищати свою державу, українську незалежність, наше життя, нашу культуру, українську свободу* (24 канал, 31 жовтня 2023); *Пані Інна переконана, що українці вистоять перед цими випробуваннями: «Ми виживемо, хай там що»* (УНІАН, 25 листопада 2022). Вони виконують роль експресивного засобу, який створює ефект рішучості й відповідальності, є ефективним інструментом впливу, особливо в контексті політики, війни, суспільної комунікації, акцентуючи на чіткій позиції автора.

Специфіка складнопідрядних конструкцій інтенсивної допустово-протиставної семантики із темпоральним значенням у тому, що сполучний засіб підрядної частини *хоч коли* (*хоч би коли б*) узагальнено вказує на час, а зміст головної частини не відповідає повідомленому в підрядній за будь-якого конкретного наповнення прислівника *коли*, напр.: *Хоч коли б настав його час, така система ротації обіцяла номінантові повну підтримку колег по партії* («ЛВ. Уа», 5 березня 2021); *Стівен Бланк, старший науковий співробітник Інституту зовнішньополітичних досліджень і колишній професор досліджень росії у Військовому коледжі армії США, сказав Newsweek, що Україна може почати постачати значну кількість титану на Захід протягом кількох місяців після закінчення війни, хоч коли б воно сталося* («InVenture», 5 лютого 2023). Концесивні конструкції з часовим значенням *хоч* трапляються в медіатекстах рідше, проте влучно передають семантику невизначеності моменту.

Допустовий компонент складнопідрядних речень із локативною семантикою репрезентує узагальнене значення місця чи напрямку дії і містить відповідні сполучні засоби: поєднання

сполучника-частки *хоч* (рідше *хай*) із прислівниками *де*, *куди*, *звідки* – *хоч де*, *хоч куди*, *хоч звідки*. Часто такі конструкції містять додаткове значення умови, яке передає частка *б*, *би*, що входить до структури сполучнослівної єдності, напр.: *США підтримують Україну в питаннях оборони Бахмуту й допомогатимуть Києву, хоч де би було вирішено воювати* («Бабель», 22 березня 2023); *Якщо, наприклад, якась трагічна подія переслідує вас, хоч куди б ви виїхали, то її треба уявно помістити до конверта й відправити до сейфу із замком* («Україна молода», Випуск № 009 за 01.03.2023). У наведених конструкціях можна спостерігати істотне послаблення протиставних семантико-синтаксичних відношень та одночасну актуалізацію просторових. Це зумовлює те, що навіть попри препозицію підрядної частини уживання протиставного сполучника на початку головної частини здебільшого є структурно та семантично немотивованим, напр.: *Хоч де б ми були з Колею і хоч би де жили – у Черкасах чи в Полтаві, всі мої знайомі й колеги знали, що, коли я говорю «ми їдемо додому», це означає: їдемо в Корецину* («Україна молода», Випуск №012 за 10.02.2021). Указівка на місце тут додатково посилена однорідними членами речення з локативною семантикою.

Сполучні засоби досліджуваних конструкцій передбачають передовсім поєднання з предикатами просторової семантики, напр.: *Зрозуміло, що понад 380 діб повномасштабної війни, а загалом 10-й рік воєнного вторгнення росії в Україну не могли не позначитися на буквально кожному, хоч де б хто перебував і чим би займався* («Україна молода», 15.03.2023); *Тож маємо жорстко класти край усім спробам розпалити ворожнечу – міжетнічну, соціальну, релігійну, мовну тощо, хоч звідки б вони походили* («Дзеркало тижня», 4 жовтня 2019); *А мізерні душини, хай де б вони були, сковає страх від сили вашого духу* («Суспільне», 6 квітня 2022).

На основі аналізу семантико-синтаксичної організації складнопідрядних речень інтенсивної допустово-протиставної семантики можна стверджувати, що конструкції цього типу в медіатекстах характеризуються семантичною неоднорідністю, оскільки семантико-синтаксичні відношення, які реалізуються в межах цих структур, мають синкретичний характер, адже виникають унаслідок інтеграції допустового й протиставного значення із нашаруванням додаткової семантики умови, місця, часу тощо.

Висновки і перспективи подальших досліджень. У сучасних українських медіатекстах активно функціонують складнопідрядні конструкції інтенсивної допустово-протиставної семантики, що зумовлено прагненням до експресії, аргументації та посилення певних акцентів в умовах публічного мовлення. Найпродуктивнішими виявилися синтаксичні моделі з такими сполучними компонентами підрядної частини, як *хоч* (*хай*) *як*, *хоч* (*хай*) *хто*, *хоч* (*хай*) *що*, *хоч* (*хай*) *де*, які створюють ефект переконливості й увиразнюють авторську позицію. З'ясовано, що ці конструкції здавна відомі, є питомими українськими і, попри паралельне функціонування синонімічних кальок з російської *як не*, *хто не*, *що не* тощо, активно впроваджуються, зокрема і з допомогою медіатекстів, у повсякденний ужиток. У подальших дослідженнях доцільно розширити корпус аналізованих медіатекстів і залучити регіональні інформаційні ресурси, а також простежити варіативність допустово-протиставних конструкцій у неформальній медіакомунікації, зокрема в соціальних мережах, блогах, подкастах та на інших онлайн-платформах.

Література:

1. Гаврилюк О. Р. Складні конструкції інтенсивної допустово-протиставної семантики: структура та функціонування: дис. ... канд. філол. наук: спец. 10.02.01. Київ, 2010. 240 с.
2. Мірченко М.В. Структура синтаксичних категорій: монографія. Луцьк: Ред-вид. відд. «Вежа» Волин. держ. ун-ту імені Лесі Українки, 2004. 389 с.
3. Городенська К.Г. Граматичний словник української мови: Сполучники. Херсон: Видавництво ХДУ, 2007. 340 с.
4. Російсько-українські словники / упор. А. Рисін, В. Старко, Ю. Марченко, О. Телемко та ін. 2007–2024. URL: <https://r2u.org.ua>.
5. Ніковський А. Словник українсько-російський. Фототип. вид. Київ: Горно, 1927. 864 с. URL: <https://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/ukr0000015286>.
6. Дубровський В. Словник московсько-український / Інститут української мови НАН України. К.: КММ, 2013. 464 с.
7. Ткачук Т.П. Функціонально-семантична категорія допустовості в сучасній українській мові: дис... канд. філолог. наук: 10.02.01. К., 2009. 240 с.
8. Мачак О. Ю. Синтаксична структура складнопідрядних речень з інтенсивно-допустовою семантикою: автореф. дис. ... канд. філол. наук: спец. 10.02.01. Кіровоград, 2010. 20 с.

Havryliuk O., Konieieva O. Native complex constructions with subordination of intensive concessive-adversative semantics in contemporary media texts: features of functioning

Summary. The article is devoted to the study of structural-semantic and functional characteristics of native complex constructions of intensive concessive-adversative semantics in contemporary Ukrainian media texts. The article provides a comprehensive analysis of syntactic models that combine elements of concessive and adversative relations in their

structure, which determines their syncretic nature. The study describes the means of formal representation of intensive concessive-adversative structures – native conjunctive units of the subordinate clause хоч (хай) як, хоч (хай) хто, хоч (хай) що, хоч (хай) скільки, хоч (хай) коли, хоч (хай) де, хоч (хай) куди, хоч (хай) звідки, which indicate a high degree of manifestation of a feature, intensity of action, state, and adversative components of the main clause а, але, зате, проте, однак, which are conjunctive means of coordination and may not be formally expressed. The categorical meaning of relative pronouns and adverbs, constituent elements of means of connection, is considered in determining the types of generalisation that are realised in subordinate clauses with a concessive meaning. Among them, the following are distinguished qualitative parameter (means of connection though (let) as), the subject-object type (forms with pronouns хоч (хай) хто, хоч (хай) що), quantitative (construction хоч (хай) скільки), temporal (хоч коли) and locative (forms хоч (хай) де, хоч (хай) куди, хоч (хай) звідки). The scientific study also outlines the role of the structures under investigation, which are capable of enhancing the adversative between the semantic components of a statement, in shaping the expressive, evaluative and argumentative potential of media texts, since it is known that in journalistic discourse, which is oriented towards the rapid, effective and at the same time stylistically refined communication of information, complex constructions that combine informative and expressive functions are of particular importance. The results of the study can be used in further works on the syntax of the modern Ukrainian literary language, media linguistics and the stylistics of journalistic speech.

Key words: complex sentences, intensive concessive-adversative semantics, media text, syncretism, expressiveness, journalistic discourse.